

פרשת תולדות - צרות עין

על מה שנא עשו את יעקב

9. זעת תורה בראשית עמוד קסו
האם כאן חלילה איזה מעשה של ילד שובב המתלוצץ מאב לא חכם והמרמה אותו מראש עד עקב? והאם באמת היה כל כך קל לרמות את יצחק? חלילה מכל זה! אלא פירוש הדברים נבין מזה שהעמידה התורה מעלתו של יעקב, שהיה איש תם, היינו שכולו היה מתאים התאמה בתכלית, פיו ולבו שוין, נבין אם כן שזה שנאמר על עשו, שהיה ההיפך מיעקב, כי היה איש יודע ציד, כלומר שלא היו מתאמים אצלו הפה והלב, אמנם כי היה מדקדק במצוות, והוא עשו דימה ודאי כי מחמיר גדול הוא, לא היתה לו אף ידיעה מחסרונותיו, אלא שלא היה איש מתאים, לא היה מתאים עם כל עצמותו, וזהו ציד ההיפך מאיש תם

1. בראשית פרק כז, לד-לו
(לד) כַּשְׂמֹעַ עֵשָׂו אֶת דְּבָרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק בְּעֵקֶב הַדָּלָה וּמָרָה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בְּרַכְנִי יְיָ אֱלֹהֵי אָבִי: (לה) וַיֹּאמֶר בָּא אֲזוּיָה בְּמִרְמָה וַיִּקְוֶה בְּרַכְתְּךָ: (לו) וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְעַק בְּנֵי זֶה פְּלִמְיִים אֶת בְּכָרְתִי לְקֹזֵו וְהִנֵּה עֹתָה לְקֹזֵו בְּרַכְתִּי וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶצְלָתְ לִי בְּרַכָּה:

10. בראשית פרק כז, ח-ט
(ח) וַיֹּאמֶר מִי לָךְ כָּל הַמְיוֹנָה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּנִישְׁתִּי וַיֹּאמֶר לְמִנְא זֹן בְּעֵינַי אֲרִי: (ט) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו יֵשׁ לִי רֵב אֲזוּי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ: רמב"ן
וטעם מי לך כל המחנה הזה, כלומר מי זה לך שתשלח לו כל אלה, כלומר מי הוא הגדול אצלך שתשלח לו כל אלה, והוא ענהו למצוא חן בעיני אדוני, כי אתה הגדול והאדון בעיני:

2. כלי יקר בראשית פרשת תולדות פרק כז פסוק לו
(לו) למה אמר שלקח הבכורה בעקבה ורמיה והלא מכרה לו מרצון טוב, ואם עשו בשאט נפש ביזה הבכורה מה פשעו של יעקב בזה. והקרוב אלי לומר בזה שאמר עשו הא בהא תליא כי כששאלו יצחק מי אתה והשיב לו אנכי עשו בכורך, ואיך הוציא דבר שקר מפיו הלא שארית ישראל לא ידברו כזב, אלא ודאי שאמר לו אנכי במקום עשו בכורך, שהרי קניתי ממנו הבכורה ואם כן אנכי במקומו, ואילו לא קנה הבכורה לא היה יכול להשיב אנכי עשו בכורך, ולא היה יכול לבוא לכלל הברכות, ובודאי שבשעה שקנה הבכורה היה דעתו לרמות אותי בזה, כי תקראנה אותי כאלה. ומה שמאשים אותו על לקיחת הבכורה, לפי שאמר עתה נודע הדבר כי מקח טעות הוא, כי מתחילה חשבתי שאין מעלה לבכורה כי אם מה שנוטל פי שנים אחרי מות אביו, וחשבתי שמה לא ישאיר אבי אחריו מאומה על כן מכרתיה בדבר מועט, אבל עכשיו אני רואה שהבכורה שוה הרבה לפי שהברכות תלויות בה

11. יחי ראובן בראשית עמוד תעז
האם באמת התכוון עשו להחזיר ליעקב את כל המתנות שיעקב שלח לו? פשיטא שלא! אלא שצריכים הלא, להיות אנשים נימוסיים ומחמת הנימוס אמר "יש לי רב אחי"....

3. בראשית פרק כז, מא
(מא) וַיִּשְׁטֹם עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בָּרַכוּ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרָבוּ יָמֵי אָבִי וְאֶהְרֶה אֶת יַעֲקֹב אֲזוּי:

12. בראשית פרק לג פסוק יא
קֹזֵו זָא אֶת בְּרַכְתִּי אֲשֶׁר הִבָּאת לָךְ כִּי זִוְנִי אֱלֹקִים וְכִי יֵשׁ לִי כָל וַיִּפְצֵר בּוֹ וַיִּקְוֶה: ספרונו
ויקח והחפך באלישע כאמור ויפצר בו לקחת וימאן

4. ללמדך בראשית עמוד 242
לכאורה עלינו להבין: הלא בפשטות משטמתו של עשיו ליעקב - היתה בגין כך שיעקב לקח את ברכתו של עשיו ומנע ממנו את הברכה! מדוע אפוא ההדגשה בפסוק הינה: "וישטום עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו", כביכול הסיבה למשטמה היתה בשל העובדה שיעקב עצמו זכה בברכה?

13. שכל טוב (בבב) בראשית פרשת וישלח פרק לג
כי חנני אלקים וכי יש לי כל ויפצר בו ויקח. נראה מחזור פניו וידו פשוטה

5. רש"י הירש בראשית פרק כז פסוק מא
על הברכה אשר ברכו אביו. יש להסתפק אם על הברכה שברך את יעקב, או על זו שברך אותו, את עשו, שהרי רק זו מבטאת את כניעתו הגמורה לפני בית יעקב שלעתידי. "כל החיל אשר תעשה", כך נאמר לו, "יפול לידי יעקב, ועליך להיכנע לו אם תרצה להיות שוה לו".

14. בראשית פרק כז, יב-טז
(יב) וַיִּזְרַע יַצְוֶק בְּאֶרֶץ הַהָרָה וַיִּמְנָא בְּשֵׁנָה הַהִיא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה': (יג) וַיִּזְדַּל הָאִישׁ וַיִּלַּךְ הַלָּוֶה וַיִּזְדַּל עַד כִּי יָדַל מְאֹד: (יד) וַיְהִי לוֹ מִקְנֵה זָאֵן וּמִקְנֵה בָקָר וְעֹבְדֵי רֶכֶה וַיִּקְנָאוּ אוֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים: (טו) וְכָל הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר זָרְפוּ עֲבָדֵי אָבִיו בְּיַמֵּי אֲבִיהֶם אָבִיו סָתְמָם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עֵפָר: (טז) וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֵל יַצְוֶק כָּךְ מֵעַבְדֵּו כִּי עֲלַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד: ספרונו
ויקנאו אותו פלשתים. שבשדותיהם קרה אז הפך זה שזרעו הרבה והביאו מעט:

6. הכתב והקבלה בראשית פרשת תולדות פרק כז פסוק מא
(מא) אשר ברכו אביו. ה"ל"ל על הברכה אשר נלקחה ממנו וכדומה מן הלשונות שירור התרעמו על העדרו מברכת אביו, דבאמת רשע הזה לא היה חושש כלל על ברכת אביו ולא היה מקוה שום תועלת מברכתו, ובכיתו וצעקתו לא היה רק לעיני אביו לרמותו כדרכו תמיד, אבל המשטמה על יעקב לא היתה רק על השתדלותו להשיג את גבולו ולקבל הברכה.

15. הכתב והקבלה בראשית פרק כז
(טז) כי עצמת ממנו מאד. כלומר יותר ממנו, כ"כ המפרשים, וא"כ היה מלת ממנו ראוי באחרונה, כי עצמת מאד ממנו, אבל טעמו עצם וגודל עשרך בא לך מסבותינו (פאן אונס וואורדעסט דוא מאַכטיג) כי ממכירת תבואותיך בשנות הרעבון בא לך העושר הזה. כדרך ההמוניים ממאני ההשגחה שתולים הכל במקרים טבעיים, וכ"ד רבותינו באמרם כל אותן עצמות שעצמת ממנו היה לך. ואחר שהתרחק יצחק מהם ויעל לבאר שבע וגם שם ראו הצלחתו הודו על שבוש דעתם ורק ברכת ה' תעשרהו לכן אמר אבימלך אליו. אתה עתה ברוך ה'!

7. ללמדך בראשית עמוד 245
עשיו לא שנא את יעקב משום שהוא חיסר ממנו את הברכות, אלא משום שעינו היתה צרה בברכות שקיבל יעקב! את זאת, מבקשת התורה להדגיש, כאשר היא מציינת כי משטמתו של עשיו היתה אך ורק "על הברכה אשר ברכו אביו", כלומר: בשל עינו הצרה בברכתו של יעקב, וכלל לא בשל הברכות שנמנעו ממנו, מעשיו עצמו.

צרות עין לא רק אצל עשו...
16. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף טב עמוד ב
אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה...

8. בראשית פרק כה פסוק כז
וַיִּזְדַּלְו הַיְעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדֵעַ צִיד אִישׁ יֵחָדָה וַיִּצְעַק אִישׁ תָּם יֵשֵׁב אֲהֻלָּיִם: רש"י
יודע ציד - לצוד ולרמות את אביו כפיו, וקואלו הצבא היאך מעשין את המלח ואת התבן, כסבורו אביו שהוא מדקדק במצוות

17. בראשית רבה (וילנא) פרשת חיי שרה פרשה סא
י"ב אלף תלמידים היו לר"ע מעכו ועד אנטפריס וכולם בפרק אחד
מתו, למה שהיתה עיניהם צרה אלו באלו ובסוף העמיד שבעה, רבי
מאיר ... א"ל בניי, הראשונים לא מתו אלא שהיתה עיניהם צרה
אלו לאלו תנו דעתכם שלא תעשו כמעשיהם, עמדו ומלאו כל ארץ
ישראל תורה...

18. אור יחזקאל אמונה עמוד קרב ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל
נראה שבאמת חדא הוא, אלא שירד ר' עקיבא לעומקם של
דברים וביאר להם: שמה שלא נהגו תלמידיו כבוד זה בזה,
סיבת הדבר היתה חמורה לאין ערוך, ונבע דבר זה מחמת
שעיניהם היתה צרה בתורה, וזהו עונשו חמור, כי נוגע הדבר
בכת שונאי השם.

19. תלמוד ירושלמי (נוציה) מסכת סנהדרין פרק י דף כט טור ב/ה"ב
ניהיו אדם ניבור בתורה היה אלא שהיו בו שלשה דברים עין צרה ופרוץ
בערוה ולא היה מורה בתחיית המתים עין צרה בשעה שהיה אלישע יתיב
בתניייה הוה ניהוי יתיב ליה על תרעא ותלמידייא חמיין ליה ואמרין ניהוי
לא עאל ואנן עלון והוה תניין מתאמר ובר נש לא מיתהני כלום כיון
שנתרחק מה כתיב תמן ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה נא וגו'
המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר ממנו

20. משלי פרק כב, ט
(ט) טוב עין הוא יבורך כי יתן מלוןמו לך:

21. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לח עמוד ב
ואמר ריב"ל: אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין, שנאמר: טוב
עין הוא יבורך כי נתן מלחמו ללדל, אל תיקרי יבורך אלא יברך. ואמר ר'
יהושע בן לוי: מנין שאפי' עפות מכירין בצרי העין? שנאמר: כי חנם מזורה
הרשת בעיני כל בעל בנה.

22. נתיבות עולם נתיב עין טוב פרק א
ופי' זה, כי טוב עין הוא בעל ברכה כמו שהתבאר וראוי לתת לו כוס
של ברכה לברך הש"י, אבל מי שיש לו צר עין אין ראוי לתת לו כוס
של ברכה, ואם אינו טוב עין אין ראוי אל כוס של ברכה כלל כי אינו
דבק בכרכה ואיך יהיה מברך הש"י. ודע כי העין שהוא טוב הוא
בעצמו כוס של ברכה, כי העין שייך לומר בו מלא כאשר יש לו עין
טוב והפך זה שייך בו חסר עין כאשר הוא עין רע. גם שייך בו לשון
שביעה כמו שאמרו להשביע עינו, גם לשון מלא שייך בו ולכך הוא
דומה לכוס של ברכה שהוא מלא ושבע. ולכך אמר אין נותנין כוס
לברך אלא לטוב עין אשר מתיחס אליו כוס של ברכה שהוא מלא,
אבל לרע עין שהוא חסר אין מתיחס לו כוס של ברכה כלל. ולכן ג"כ
אחד מן עשרה דברים שנאמרו בכוס של ברכה, שנותן בו עינו של
אדם שיהיה מתחבר לכוס של ברכה העין

23. בראשית פרק לג, ט-יא
(ט) ויאמר יעשו ישי לי רב אזוי יהי לך אישר לך: (י) ויאמר יעקב אל
אם לא מנאתי זון בעיניך ולקחות מנזתי מנדי כי על כן ראיתי
פניך כראת פני אלקים ותרגמיני (יא) קחו לא את ברקתי אישר הקאת
לך כי וזני אלקים וכי יש לי כל ויפצר בו ויקחו:

24. יחי ראובן בראשית עמוד תעח
כאן מתגלה אחד ההבדלים המהותיים בין יעקב לעשו. עשו
אומר: "יש לי רב" - יש לי הרבה, אבל לא מספיק. יעקב אומר:
"יש לי כל" - הכל יש לי, ברוך ה', לא חסר לי מאומה. שעשה
לי כל צרכי!!

צרות עין נובעת מחוסר שלמות של האדם עם עצמו

25. בראשית פרק כה פסוק כח
ויהאם יצוק את עיניו כי יציר רבקה אהבת את יעקב:

26. שגי ושיח הרב יונתן זקס עמוד 63
לפעמים גדול כוח האהבה מכוח הנוזיפה יתכן שכאשר התורה אומרת
לנו שיצחק אהב את עשו בגלל הצידי שבפיו, כוונתה ללמדנו שהוא לא
היה עיוור למעשיו ולטובו. ... יתכן שיצחק אהב את עשו לא מתוך
עיוורון אלא בעיניים פקוחות: בידיעה שבנו יגרום לו אכזבות רבות,
אבל גם בידיעה שהאחריות המוסרית של ההורות תובעת מאיתנו לא
להתייאש מבן שסרך מן הדרך, ודאי לא להרחיקו.

27. בראשית פרק כא, י-יא
(י) ויתאמר לאברהם ירש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן
האמה הזאת עם בני עם יצוק: (יא) וירע הרב מאד בעיני אברהם
על אודת בן:
רש"י

על אודות בנו - ששמע קולא לתרבות רעה. ופשוטו על שאמרה לו לשלחו:
28. רמב"ן בראשית פרק כא פסוק יא
והנכון בעיני כי הכתוב סיפר בכבוד אברהם ואמר שלא היה
הדבר רע מאד בעיניו מפני חשק פילגשו וחפצו בה, ואלו אמרה
לו שתגרש האמה בלבד היה עושה כרצון שרה, אבל מפני בנו
חרה לו מאד ולא רצה לשמוע אליה

29. בראשית פרק כה, א
(א) ויסף אברהם ויקחו אשה ושמיה קטורה: (י) ואלה עיני וזיי
וישמעאל מאת אשתו ושלשים ענה ושבוע עינים ויזעו ויקחו ויאסף אל
עמיו:
רש"י

(א) קטורה - זו הגר, וקראתה קטורה על שם שנאדם מעשה כקטרת
וסקרה פתחה קלל נזווגה לאדם מיום שפרשה מאברהם:

30. רמב"ן בראשית פרק כה פסוק יז
ובמדרש רבותינו בסיפור ימי ישמעאל טעמים רבים (עיי' מגילה
יז א). והנכון שבהם שהיה צדיק בעל תשובה וסיפר בו כדרך
הצדיקים

31. בראשית פרק א, כז
(כז) ויקרא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אתו וקרא
ויקרה ברא אתם:
בראשית פרק ב, יח
(יז) ויאמר ה' אלקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר
כנגדו:

32. דע את עצמך עמוד קא
כאשר ברא הקב"ה את האדם, בתחילת בריאתו בראו יחיד. לאחר
מכן עשה לו "עזר כנגדו" וכמו כן נולדו הילדים - קין והבל, אבל
המבנה הראשוני של הבריאה לא היה מבנה של שניים אלא מבנה של
אדם יחיד. בנקודה זו טמון עומק רב, ולענייננו, בנפש האדם קיימים
שני כוחות: יש כח בנפש שחי בעולם שיש בו עוד אנשים, וכח זה
התגלה לאחר שחיה נוצרה ולאחר שנולדו קין והבל והתפשטה
הבריאה יותר, אבל ישנו כוח קודם, שהוא עמוק יותר בנפש האדם,
והוא הכוח הפנימי שאדם חי את עצמו, לבד, בעולם שאין בו אנשים.
כוח זה התגלה בתחילת בריאתו של האדם כשנברא לבד, יחיד, לא
היה בן אדם נוסף שיכול לאהוב אותו או לשנוא אותו. היכן עלינו
להשתמש בכוח זה שקיים בכל אחד מאיתנו? כאשר האדם חי עם
הסובב, והוא מפתח רגשות שליליים כלפיו מכל סיבה שהיא - כאן
עלינו לגלות את הכח הפנימי בנפש שאדם חי בתוך עצמו ומתנתק
ממה שקורה. אפילו אם העומד כנגדו היצר לו והרע לו, וזו איננה
שנאת חינוס לדעתו אלא שנאת חובה, כי סבור הוא שחובה עליו
לשנוא אותו על כל מה שעשה לו - אעפ"כ עליו לגלות בתוך עצמו
עולם של לבד. עולם זה קיים משעת היצירה. הוא לא הסתלק לאחר
שחיה נבראה, אלא נגנו עמוק בתוך לבו של האדם, ועל האדם
להשתמש בו בזמנים הראויים ובמקומות הנכונים. ח"ו אם אדם
משתמש בתכונה זו במקום הלא נכון ובזמן הלא מתאים, הרי שהוא
חי בתוך סביבה ודואג רק לעצמו. זוהי תכונה שלילית, הוא נקרא
אגואיסט החי רק לעצמו. הכוח של הלבד מצד עצמו הוא כוח
חיובי. אין לך כוח בעומק שהוא שלילי, השאלה היא רק היכן
משתמשים בו. אם משתמשים איתו במקום הנכון - הרי שהוא בונה,
ואם משתמשים איתו במקום הלא נכון - הוא מחריב.

32. דע את עצמך עמוד קכב
לשון הפסוק "עוז וחדוה במקומו". כאשר האדם נמצא בתבנית
האמתית שלו, אין לו סיבה להיות עצוב. העצב בא מהעלמת האמת
מיהו האדם. אם האדם היה חי עם הנשמה הוא לא היה עצוב לנצח.
.... מי שחי עם מציאות ה' בלבבו, והוא מרגיש את האהבה כלפי
בורא עולם - הרי ש"כמים הפנים אל הפנים" וככיכול כן לב הבורא
עולם אליו. הוא לרגע לא נמצא לבד, הוא תמיד נאהב ונחשק!!

רש"י שהמילים "יודע ציד" אינם תיאור על עיסוקו של עשו אלא על הדרך שהצליח לרמות את יצחק אביו. עשו היה צד ומרמה את אביו בפיו והיה שואלו "אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן", ומתוך שאלות אלו היה סבור אביו שהוא מדקדק במצוות. ההבנה המקובלת בדברי רש"י היא שעשו היה ילד שובב שמצליח לעשות צחוק מאביו. כל זה היה נחמד אבל לא כשהאבא הוא יצחק אביו. אומר ר' ירוחם "שחלילה לנו להבין את הדברים כפשוטם שמדובר כאן מילד שובב המתלוצץ מאב לא חכם ומרמה אותו מראש ועד עקב. האם יתכן לומר שיצחק אביו היה כל כך מנותק ורחפן? ודאי שלא!! אם כן כיצד ניתן להבין את הדברים? אומר ר' ירוחם, כאשר התורה אומרת על יעקב "איש תם" כוונתה לומר שמעלתו היתה בכך שכולו היה מתאים בתכלית, פיו ולבו שווים!! מכך שהתורה מציגה את הניגודיות שבין יעקב לעשו ניתן להבין שחסרונו של עשו היה בכך שלא היתה התאמה בין לבו לבין פיו. אנו לא עוסקים כאן באדם שמכיר את הפער וכל מעשיו החיצוניים הם אחיזת עיניים, אלא אנו מדברים על אדם שחי באשליה שהוא צדיק ובתוך תוכו יש מידות רעות שמנחות אותו כיצד להתנהל בחיים. לא רק יעקב טעה אלא גם עשו בעצמו טעה!!! גם עשו חשב שהוא מחמיר גדול, הוא כלל לא היה מודע לחסרונו הפנימיים ונמצא שלא היתה כל התאמה בין מעשיו לעצמותו. זו המשמעות של "ציד" שהוא ההיפך מאיש תם. הצייד לוקח דברים מחוץ לעולם הפנימי שלו, כך גם עשו חי חיים כפולים - בתוך תוכו היה רשע גדול וכלפי חוץ השלה את עצמו ואת סביבתו שהוא דקדקן ומחמיר גדול. על פי הבנה זו ניתן לתרץ את שאלת ה'כתב והקבלה' באופן אחר. ליד יצחק, עשו מגיב באופן מסוים לא משום שהוא מתלוצץ מאביו אלא משום שהוא חי באשליה שברכות אביו באמת מעניינות אותו, אך בתוך תוכו יש התרחשות שונה לחלוטין שהוא כלל לא מודע לה. התורה מספרת לנו על ההתרחשות הפנימית כדי להדגיש שאצל עשו היה פער אדיר בין הפנים לחוץ. ובאמת הגורם העיקרי למשטמת עשו ליעקב לא היה אי קבלת הברכות אלא נתינת הברכות ליעקב וכל זאת משום מידה רעה של צרות עין שעיצבה את עולמו הפנימי של עשו.

אין הדברים אמורים רק כלפי עשו אלא כלפי כל אחד ואחד מאתנו. פעמים רבות אדם חי באשליה שהוא במדרגה מסוימת והוא כלל לא מודע לכך שמדרגתו האמתית שונה בתכלית. נביא כמה דוגמאות נפוצות. בשידוכים יש מושג "רוחנית". בבירורים אפשר לשמוע את המשפט הבא: "אומנם היא לא הולכת על פי גדרי הצניעות אבל היא מאד רוחנית, כל תפילה שלה בוקעת את כל הרקיעים". אז לא!! לא יתכן אשה עם עולם פנימי טהור שמזלזלת בצניעות, זו אשליה שהבחורה משלה את עצמה ועל הדרך משלה גם את חברותיה וגם את הבחורים שנפגשים איתה. כשם שאצל הבחורות כך גם אצל הגברים. משפט מאד נפוץ: "לא קובעים יראת שמים לפי הגודל הכיפה". גם אם נניח שיש במשפט הזה משהו אמת, הרי שפעמים רבות המשפט הזה רק משמש כתירוץ להמשיך לחיות באשליה. בחורים רבים מצד אחד רוצים להתקדם ביראת שמים, אבל יש דברים כמו מראה שהם לא מוכנים לוותר עליו, למה? כי זה לא באופנה, כי זה נראה צול"ר וכדו'. למה לבוש כל כך חשוב לאנשים? משום שלבוש פעמים רבות הוא תשקיף של מהות וכיון שאדם לא מעוניין באמת לשנות את המהות, קשה לו גם לשנות את הלבוש. ולמה אדם מפחד לשנות את המהות? משום ששינוי מהות אולי יגרום לחלקים מסוימים בחברה להתרחק ממנו, מפני ששינוי מהות אולי ידרוש ממנו לוותר על כל מיני דברים שחשוב לו וכיון שאדם רוצה להיות גם וגם הוא מוצא לעצמו כל מיני סיסמאות שמסייעות לו לרקוד על שתי החתונות. איני אומר שאין בעיה הפוכה קשה לא פחות ואולי אף יותר, אנשים שמתלבשים בלבוש שמשדר יראת שמים אבל בפנים הכל רקוב. גם כאן יש סוג של אשליה.

1-5 – לאחר שעשו מגלה שיעקב בא במרמה ולקח את הברכות "ויזעק זעקה גדולה ומרה עד מאד". מיד לאחר הזעקה אומר יעקב לעשו "בא אחיך במרמה ויקח ברכתך". עשו שומע את הדברים ומגלה לאביו שזו לא הפעם הראשונה שיעקב מפיל אותו בפח – "ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים את בכרתי לקח והנה עתה לקח ברכתי..." . מקשה ה'כלי יקר', מדוע עשו טוען גם על הבכורה, הרי את הבכורה עשו מכר לו מרצון טוב, ואם עשו ביזה הבכורה מה פשעו של יעקב בזה? אלא שהא תליא, בשעה ששאל יצחק את יעקב "מי אתה", השיב יעקב "אנכי עשו בכורך", וכיון שלא יתכן שיעקב יוציא דבר שקר ודאי שכוונתו לומר "אנכי במקום עשו בכורך, נמצא שללא קניית הבכורה לא היה יכול יעקב להשיב "אנכי עשו בכורך" ולא היה יכול לקבל את הברכות, ואם כן בודאי בשעה שקנה את הבכורה היתה דעתו לרמאות זו ונמצא שכל קניית הבכורה היתה מקח טעות. גם מפשט הכתובים וגם מהפירוש של הכלי יקר אנו מבינים שברכות יצחק היו מאד חשובות לעשו. עשו עם כל רשעותו, הכיר וידע שברכות שיוצאות מהפה של יצחק אביו שוות כל הון שבעולם ועל כך היה נתון כל צערו. אך כאשר התורה מספרת לנו על הרגשות והמחשבות שהציפו את עשו אנו מבינים שמה שהיה אחר הפריע לעשו, – "וישטם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי". שואל הרב מרדכי פרוינדליך בספרו 'ללמדך' הלא בפשטות משטמתו של עשו ליעקב - היתה בגין כך שיעקב לקח את ברכתו של עשו ומנע ממנו את הברכה! מדוע איפוא ההדגשה בפסוק הינה: "וישטם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו", כביכול הסיבה למשטמה היתה בשל העובדה שיעקב עצמו זכה בברכה?

הרש"ר הירש מסתפק בכוונת המילים "על הברכה אשר ברכו אביו", האם הכוונה לברכה שברך יצחק את יעקב, או שמא הכוונה לברכה שיצחק ברך את עשו ונמצא שעשו כלל לא מתעסק עם הברכה שיעקב קיבל וכל הכעס שלו, על כך שבברכתו שלו נאמר שבעתיד הוא יהיה כנוע לבית יעקב. לפי האפשרות השנייה אין קושי, אך לפי האפשרות הראשונה הקושיה בעינה עומדת.

6-7 – בעל 'הכתב והקבלה' (הרב יעקב צבי מקלנבורג תלמיד של רע"א וחברו של המלבי"ם) לא מסתפק בכוונת הפסוק וקובע שודאי הרשע הזה לא היה חושש כלל על ברכת אביו. הקושי של עשו לא היה על כך שהברכות לא הגיעו אליו אלא על כך שיעקב קיבל את הברכות. וכמו שמבאר בספר 'ללמדך' שעיניו של עשו היתה צרה ביעקב. עשו היה צר עין!! צר עין, כל הזמן מסתכל מה קורה אצל הזולת, את כל ערכו הוא בונה בהתאם לערך הזולת, כל מה שיש לזולת צריך להיות שלו. לצר עין לא אכפת שלו ולזולתו לא היו ברכות אבל מאד אכפת לו אם לזולתו תהיה ברכה ולו לא. אם כן מדוע בשעה שעשו מדבר עם יצחק נשמע שהוא מאד רוצה בברכות לעצמו? אומר הכתב והקבלה שבכיותיו וצעקותיו לא היו אלא רק לעיני אביו לרמותו כדרכו.

8-9 – לפני שנרחיב במידה הרעה הנקראת 'צרות עין' נתעכב מעט על החיים הכפולים שחי עשו.

בילדותם, היו עשו ויעקב נראים די דומים, מן הסתם לשניהם היו פאות, כיפה גדולה, וציציות בחוץ, אולי עשו היה שובב יותר, אבל היה קשה להכיר בהבדל שבין השניים עד ש"ויגדלו הנערים", שם כבר אי אפשר היה להתבלבל "ויהיה עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אוהלים". אם כך הם הדברים מיד עולה השאלה, כיצד רצה יעקב לתת ברכה לעשו הרי מעשיו הוכיחו שלא הוא יהיה הממשיך, משום כך מבאר

המתנה מיועדת לנו ומיד משיב (גם אם הוא תיכנן להביא את המתנה למישהו אחר) "מה זאת אומרת למי, ודאי שלך!!!" אנו מחייכים ואומרים בשום פנים ואופן, תשאיר את המתנה אצלך", החבר מתעקש ומפציר בנו: אני ממש מבקש שתיתקח את המתנה". אנו לא חושבים פעמים ואומרים: טוב, אתה יודע מה, בשבילך אעשה הכל....". זה כבר נשמע אחרת, הרבה פחות טוב ומאד צר עין, זה עשוי!!!

14-15- מלבד הרעב שהיה בימי אברהם גם בימי יצחק היה רעב קשה. יצחק למד מאברהם וגם הוא יורד לכיוון מצרים, אך כשמגיע לגרר הקב"ה עוצר אותו ומצווה אותו "אל תרד מצרימה שכן בארץ אשר אומר אליך, גור בארץ הזאת ואהיה עמך....". יצחק ממלא אחר הציווי האלוקי "וישב יצחק בגרר". כמו שרה גם רבקה "טובת מראה היא" וכמו אברהם גם יצחק כאשר שואלים אותו "אנשי המקום לאשתו ויאמר אחותי היא". לאחר תקופה אבימלך מגלה שרבקה אינה אחות יצחק אלא אשתו, לא נאריך, ונגיע לנקודה. אבימלך מצווה את אנשי המקום לא לגעת ביצחק ויצחק מתיישב בגרר.

יצחק היה חקלאי מוצלח ובשנה אחת מצליח לגדל כמות אדירה של יבול. ההצלחה הלכה ושגשגה "ויגדל האיש וילך הלך וגדל עד כי גדל מאד", לא רק בחקלאות אלא גם בצאן ובקר. התוצאה לא איחרה לבוא – "ויקנאו אותו פלשתים". המעשה הראשון שהם עושים "כל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר". מה יצא לכם מזה שמילאתם את הבארות עפר? שום דבר, מלבד זה שעכשיו גם ליצחק אין.... זה צרות עין מהמדרגה הראשונה!! אנשי גרר כל הזמן עסוקים בהשוואות. וכמו שהספורנו מפרש שהקנאה שלהם נבעה מכך שבשדותיהם הם זרעו הרבה ויצא מעט יבול לעומת יצחק שזרע מעט ויצא הרבה, כל הזמן מתעסקים מה קורה אצל השני ובעקבות כך לא מרוצים ממה שקורה אצלם. עד כדי כך הם השתטו שכאשר אבימלך מלך גרר אומר ליצחק "לך מעמנו" ברוב חוצפתו הוא מוסיף לומר "כי עצמת ממנו". הפשט שאתה מתעצם ואנו חוששים שמא תכבוש את כל המדינה אבל בעל 'הכתב והקבלה' סובר שאם אכן זה היה הפירוש היה צריך לומר "כי עצמת מאד ממנו" אך מכך שנאמר "כי עצמת ממנו" המשמעות היא שכל עושרך בא ממנו, מסיבתנו, אנחנו סוד ההצלחה שלך, בגלל שנת הרעבון הצלחת להתפתח כל כך. זה ממש החולי של כל צר עין, הוא תמיד בטוח שמה שיש לזולת שייך לו. כל פעם הוא ימצא הסבר אחר לפעמים לא הגיוני מעט ולפעמים לא הגיוני בכלל אבל תמיד זו תהיה הטענה שלו.

צרות עין לא רק אצל עשוי ופלשתים

16-18 – לר"ע היו עשרים וארבע אלף תלמידים שמתו בפרק אחד. כולנו מכירים את דברי הגמרא ביבמות שסיבת מיתתם היתה על שלא נהגו כבוד זה בזה, אך במדרש מובא טעם אחר "על שהיתה עיניהם צרה אלו לאו. לכאורה אי הנהגת כבוד כלפי הזולת וצרות עין אלו שני דברים שונים. צר עין כפי שביארנו הוא אחד שמתעסק עם מה שיש לשני. לעומתו אחד שלא נוהג כבוד, אולי יש לו בעיה חברתית אבל צרות עין לכאורה אין כאן. אם כן, מדוע תלמידי ר"ע מתו? האם משום שלא נהגו כבוד זה בזה או משום שהיו צרי עין זה לזה? אומר המשגיח הרב יחזקאל לווינשטיין בספרו 'אור יחזקאל', שחוסר כבוד לזולת הוא סימפטום של צרות עין. נשאל מדוע אינו נוהגים כבוד בזולת? משום שאנו חושבים שהכבוד לא מגיע לו. שני חברים עובדים או לומדים באותו מקום, אחד עלה לגדולה והשני נשאר פקיד זוטא או תלמיד מן המניין. החבר מרגיש קושי לכבד את חברו שעלה לגדולה, מדוע? משום שהשאלות למה הוא שם ואני כאן, למה הוא התעלה ואני נשארת במקום מציקות לו, הוא היה מעדיף שהמצלחה תהיה הפוכה.... יש צרות עין אקטיבית כמו פלשתים שסותמים את הבארות, יש

גם במידת צרות עין שבה אנו עוסקים ניתן לחיות חיים כפולים. כשם שאצל עשו התחושה היתה שכל הצעקה והבכי באה רק על כך שהוא לא קיבל את הברכות ובפועל התורה מגלה לנו שהמניע האמיתי לצעקה היה על כך שיעקב קיבל את הברכות, גם אצל כל אחד ואחד מאתנו ניתן לחשוב שאנו כלל לא צרי עין, ובסה"כ לא מעניין אותי אם לחבר יש או אין העיקר שלי יהיה, אך האמת היא שאם לחבר לא היה אנו כלל לא היינו מתעוררים לאותו דבר ורק משום שגם לחבר יש פתאום גם אנו רוצים. פעמים רבות ניתן לשמוע אצל ילדים את המשפט "למה הוא קיבל ולא אני". ההורה מיד מגיב: מה אכפת לך מה הוא קיבל, למה את צר עין על אח שלך". אבל האמת היא שכל ההבדל בין מבוגרים לילדים הוא שהילדים אומרים את מה שהם חושבים והמבוגרים פשוט צובעים את זה בצבעים יפים..... בהמשך השיעור אביא דוגמאות שימחישו לנו היטב איך רבים מאתנו נגועים בצרות עין במידה זו או אחרת.

10-13 – נקפוץ לפרשת וישלח. יעקב נפגש עם עשו, כהכנה למפגש יעקב מכין לעשו דורון גדול. כשהאחים נפגשים עשו שואל "מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי", מבאר הרמב"ן שעשו שואל "מי זה לך שתשלח לו כל אלה". יעקב משיב "למצוא חן בעיני אדוני", ומבאר הרמב"ן "למצוא חן בעיני אדוני, כי אתה הגדול והאדון בעיני". עשו מגיב מאד יפה ומאד מנומס: "ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך". תשובתו של עשו היא בדיוק ההפך מצרות עין. כביכול עשו מסתפק במה שיש לו ואומר ליעקב תשאיר אצלך את מה ששייך לך!! אך בעל ה'יחי ראובן' אומר שהכל היה בלוף אחד גדול, עשו כלל לא התכוון להחזיר ליעקב את כל המתנות וכל הדיבור שלו היה מצד הנימוס בלבד, מעין דוגמת עפרון החיתי שמצד הנימוס מציע את השדה בחינם ותוך כדי דיבור תוקע מחיר מופקע לחלקת השדה. אך לכאורה יש לתמוה מניין לו 'יחי ראובן' שכך הם הדברים, אולי באמת עשו לא מעוניין לקחת מיעקב את הרכוש ששייך לו? נביא שתי ראיות לדברי 'יחי ראובן'. ראשית, אדם שכלל אינו צר עין לא שואל למי מיועד הרכוש. אדם שאינו צר עין לא מתעסק עם הרכוש של הזולת, הוא בטח לא מבקש לעצמו, אבל גם לא מברר למי כן. אם עשו היה אומר את המשפט הבא: "תקשיב יעקב, יש לי חשד שהרכוש שאני רואה מיועד לי, אז תשכח מזה, יש לי רב ואיני מתכוון לקחת ממך מאומה, את הרכוש שלך תשאיר אצלך", היינו יכולים לומר שבאמת עשו עשה תשובה והוא כבר לא צר עין. אך עשו קודם כל שואל למי הרכוש מבלי לסייג את הדברים, לאחר שהוא שומע את מה שהוא רצה לשמוע, עכשיו זה הזמן להיראות נחמד ומנומס ולתת תחושה שאני צדיק, לא רק לתת תחושה ליעקב אלא גם לעשו עצמו. ראה נוספת ניתן להביא מהמשך המפגש, יעקב מתעקש ואומר לעשו "קח נא את ברכתי אשר הבאתי לך כי חנני אלוקים וכי יש לי כל ויפצר בו ויקח". הספורנו מפרש "ההפך מאלישע שגם לאחר שהפציר בו נעמן לקחת את הדורון אלישע נשאר בסירובו 'וימאן'. במדרש מבואר יותר מזה "נראה מחזיר פניו וידו פשוטה....". שוב אנו רואים שעשו חי חיים כפולים, בתוך תוכו הוא מאד רוצה את הרכוש של יעקב אבל כלפי חוץ הוא משלה את עצמו ואת סביבתו שהוא מנומס ומסתפק במה שיש לו.

לפני שנמשיך נשאל שאלה קטנה, לכאורה מה הטענה כלפי עשו, הרי הסירוב ו"הכניעה" הם דברים שבכל יום. נביא דוגמא. עשינו לחבר טובה, החבר קונה לנו מתנה ואנו מסרבים לקבל, החבר מתעקש ומפציר שנקבל את המתנה ובסוף אנחנו "נכנעים", האם זה אומר שאנו צרי עין? התשובה ודאי שלא, אז מה ההבדל בין הדוגמא לבין עשו? ההבדל הוא שעשו דוחף את האף לפני שמישהו התחיל לדבר אתו על המתנה. כדי להבין עד כמה, סליחה על הביטוי, זה מגעיל, נצייר את הדוגמא בצורה מעט שונה. עשינו לחבר טובה, החבר קונה לנו מתנה, אנו רואים את החבר עם המתנה ושואלים אותו: "תגיד למי המתנה מיועדת?" החבר מיד מבין שאנו מתכוונים לברר האם

אומר יש לי הרבה אבל לא מספיק ואילו יעקב אומר "הכל יש לי ברוך ה' לא חסר לי מאומה!!!"

צרות עין נובעת מחוסר שלמות של האדם עם עצמו

כדי לעבוד על מידה לא מספיק לברר על מהותה אלא חייבים לברר מה הגורם למידה הרעה.

25-30 – "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורביקה אוהבת את יעקב". כיצד יתכן שיצחק אהב את עשו? ההסבר המקובל כפי שראינו בתחילת השיעור שעשו הצליח לרמות את אביו. הרב יונתן זקס מציע כיוון חשיבה אחר. יצחק אהב את יעקב דוקא משום שציד בפיו, דוקא משום שהוא הכיר את התנהגותו הקלוקלת של בנו. יצחק ידע שעשו הוא בנו ואת הבן אוהבים ללא תנאי, מדוע? משום שיש קשר בין אב לבן שאינו קשור כלל למעשי הבן. יש עולם פנימי עמוק עמוק שיוצר חיבור ללא תנאים. אל העולם הזה יצחק היה מחובר. החיבור בין האב לבן דרך אותה נקודה פנימית, פעמים רבות יכול לגרום לבן לנער מעל עצמו את מעשיו הרעים ולהחזיר אותו למסלול. כמובן שחיבור בין האב לבן בנקודה הפנימית אינו אומר שלא צריך להוכיח את הבן כאשר הוא סוטה מהדרך, אלא שביחד עם התוכחה יש עולם שלם של אהבה שאינו מותנה בשום דבר. דוגמא נפלאה לכך שהאהבה מחזירה את הבן למוטב, רואים אנו אצל אברהם וישמעאל. שרה אומרת לאברהם לגרש את בן האמה ואת בנה, משום שהיא מרגישה שיצחק נפגע מהקרבה לעשו. אברהם אבינו שומע "וירע הדבר בעיני אברהם על אודות בנו" מסביר הרמב"ן שהכתוב מדגיש "על אודות בנו" כדי לומר לך שאברהם לא חס על שפחתו אלא רק על בנו. ומדוע חס עליו? משום שידע שאם בבית אברהם הגיע ישמעאל להיכן שהגיע על אחת כמה וכמה, כאשר יהיה עם הגר במצרים ודאי שההתדרדרות רק תלך ותגבר ולא תהיה דרך חזרה. האם לאחר גירוש הגר וישמעאל אברהם מתייאש? לא ולא!! לאחר פטירת שרה "ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה". רש"י מבאר שקטורה זו הגר, אברהם מחזיר את שפחתו אך הפעם לא כשפחה אלא כאשה, מלבד הגר גם ישמעאל חוזר. למה אברהם עושה זאת? יש הרבה הסברים, אבל נראה לי שההסבר הפשוט הוא שאברהם דואג לישמעאל, הוא לא התייאש ממנו והוא יודע שאם יחזיר אותו לביתו יתכן ויעשה תשובה, ומה אירע? ישמעאל אכן עשה תשובה!!! החיבור לנקודה הפנימית מביאה רק טוב, היא מקדמת משום שהיא נותנת לבן תחושת שייכות לדרך של האבא, היא נותנת לבן תחושת הערכה מצד אביו וכאשר בן מרגיש מוערך הוא מתחיל לתפוס את עצמו בדיים!!!

31-33 – כשם שבין אב לבן יש נקודה פנימית של אהבה ללא תנאים, כך בין האדם לנשמתו ובין האדם לבוראו יש נקודה של אהבה ללא תנאים, אלא שפעמים נקודה זו מכוסה בכל כך הרבה אבק עד שהאדם לא מודע לנקודה הזו ומתוך כך הוא מגיע לחוסר אהבה עצמית.

ביצירת האדם היו שני שלבים. בשלב הראשון "זכר ונקבה ברא אותם", היה גוף אחד שכלל בתוכו גם זכר וגם נקבה, לאחר מכן הגיע השלב השני של "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו". בעל הספר 'דע את עצמך' מבאר שהשלב השני אינו מוחק את השלב הראשון אלא שני השלבים משלימים זה את זה ויוצרים שני כוחות באדם. יש כח בנפש שחי בעולם שיש בו עוד אנשים ויש כח עמוק יותר בנפש האדם והוא הכוח הפנימי שאדם חי את עצמו. כאשר האדם משתמש רק בכוח אחד הוא יוצר מציאות מעוותת, כשהוא משתמש רק בכוח שאדם חי את עצמו הוא הופך להיות יצור אגואיסט וכאשר הוא משתמש רק בכח שחי עם אחרים הוא הופך להיות מנותק מעצמו ומערכו ואת כל עולמו ואישיותו הוא בונה ומעצב

צרות עין פאסיבית כמו תלמידי ר"ע שלא נהגו כבוד זה בזה הצד השווה שבהם ששניהם צרות עין....

נביא דוגמא נוספת לצרות עין פאסיבית – חוסר פרגון. פעמים שחוסר פרגון נובע מאי שימת לב, אבל פעמים רבות חוסר פרגון נובע מצרות עין. בפוליטיקה רואים את הבעיה הזו בצורה מאד בוטה. כל מה ששר או ראש ממשלה יעשה תמיד לברי הפלוגתא שלו יהיה מה לומר, גם כאשר עשה דבר חיובי מיד הם יסבירו שהיו לו אינטרסים אישיים וכדו'. אבל גם בחיים שלנו הדבר הזה מאד מצוי. בחור נפגש עם בחורה והיא עזבה אותו, לאחר זמן הבחורה מתארסת עם חבר טוב שלו, גם אם החבר בא לומר מזל"ט ומפרגן, פעמים רבות הפרגון נעשה כאקט נימוסי ולא כמשהו פנימי. ובתוך תוכו הוא יכול לחשוב במה החבר עדיף ממנו.

19 – סוג נוסף של צרות עין שלצערנו היא נחלת רבים זה הצורך להרגיש ייחודי. בגמרא ירושלמי מובא שגחזי על אף היותו גיבור בתורה היו בו שלושה דברים – צר עין, פרוץ בערוה ואינו מודה בתחית המתים. הגמרא מביאה דוגמא לצרות עין. בשעה שהיה אלישע יושב ועוסק בתורה, היה גחזי יושב ליד השער וכשבאו התלמידים וראו שגחזי יושב בחוץ, אמרו: "אם גחזי לא נכנס אז ודאי שאנו לא יכולים להכנס, נמנעו ולא נכנסו. זו היתה דרכו של גחזי לשמור על הייחודיות שלו כתלמיד היחיד של אלישע. הרצון להיות ייחודי נובע מצרות עין. נביא כמה דוגמאות מהחיים שימיחשו לנו את הדברים.

קבוצת בחורים עושה מבחן ברבנות. ב"ה המבחן הסתיים, לאחר כמה חדשים מקבלים את התוצאות. נעצור ונשאל איזה מקרה אנו מעדיפים: 1. כולם עברו בהצלחה. 2. כולם קיבלו עובר ואנחנו קיבלנו מצטיין. מי שמקיף את דוגמא מס' 1 כנראה שהוא נקי ממידת צרות עין ומי שמקיף את מס' 2 יכול להמשיך בשיעור....

יש מושג שנקרא "קבוצה סגורה". משמעות המושג הוא שיש קבוצה של מספר תלמידים מצומצם שלומדים דברים בצנעה. פתאום מצטרף בחור לחבורה, יש כאלו שישמחו ויש כאלו שירימו גבה, למה? כי הם רוצים להיות ייחודיים ובמילים אחרות הם צרי עין....

פלוני/ת מאד מצליחים בעבודה שלהם, כולם מחפשים רק אותם, פתאום צץ עוד פלוני/ת שמצליח באותה מידה. האם מרגישים צביטה או לא? מה הפסידו? כלום!! אם בעבר לקבל שירות היה צריך לחכות בתור חצי שנה, עכשיו אפשר לחכות שלושה חדשים, הציבור רק הרוויח ובעל המקצוע לא הפסיד כלום מלבד את הייחודיות....

20-24 - שלמה המלך אומר "טוב עין הוא יבורך..." ובגמרא סוטה אמרו אל תיקרי יבורך אלא יברך. כלומר שנותנים לבעל עין טובה לברך ברכת המזון על הכוס. מסביר המהר"ל שאדם בעל עין טובה הוא בעל ברכה וראוי לתת לו כוס של ברכה לברך להש"י. ננסה להסביר מעט את הדברים. אדם צר עין מרגיש שתמיד חסר לו, לעומת בעל עין טובה תמיד מרגיש שיש לו הכל. אדם שמרגיש חסר גם אם אינו אומר זאת מפורש תמיד יש לו טרניה על הקב"ה שלא נתן לו מספיק וכיון שיש לו טרניה על הקב"ה נמצא שאינו יכול לברך על כוס של ברכה, מה שאין כן אדם בעל עין טובה תמיד מרגיש שמחה עם מה שיש לו וכיון שכך הרי שכולו מלא הודאה לבורא יתברך שמו וראוי לו לברך על כוס של ברכה, שהרי כוס המלאה היא ביטוי לאורח חיו. זה בדיוק היה ההבדל בין יעקב לעשו בעוד עשו אומר "יש לי רב" יעקב אומר "יש לי כל" מסביר ה'חי ראובן' שבמילים אלו מתגלה ההבדל המהותי בין יעקב לעשו, עשו

בהתאם למה שהחברה מכת'בה. אדם שחי ללא הכוח הפנימי של עצמו הוא אדם שיש בו צרות עין. כל כח הוא חיובי, כל השאלה מתי ואיך להשתמש בו. כאשר אדם מעריך את עצמו הוא לא מרגיש צורך ללכת לרעות בשדות זרים. מספיק לו לרעות את עצמו!! נשאל כיצד נעריך את עצמו הרי יש בנו כל כך הרבה פגמים? ראשית נענה שכשם שיש הרבה פגמים יש הרבה מעלות ואיננו רואים אותם משום שטבע האדם לבקר את עצמו, שנית נאמר שההערכה לעצמנו כלל לא נובעת מהמעשים שלנו, ההערכה לעצמנו נובעת ממה שאנו אומרים כל בוקר "נשמה שנתת בי טהרה היא" !!! כשם שאהבה בין אבן לבן אינה תלויה במעשים, כך טהרת הנשמה שיש בכל אחד מאתנו אינה תלויה במעשים וכשאנו מתחברים לנקודה הזו, הרי שאנו מתמלאים בהערכה לנשמתנו ולעצמיותנו ומתוך כך מחזקים את ההתבוננות בעולמנו שלנו ולא בעולמם של אחרים – לשון הפסוק הוא "עוז וחדוה במקומו" כאשר אדם נמצא בתבנית האמתית שלו, אין לו סיבה להיות עצוב. העצב בא מהעלמת האמת מיהו האדם. אם האדם היה חי עם הנשמה הוא לא היה עצוב לנצח. מי שחי עם מציאות ה' בלבבו, והוא מרגיש את האהבה כלפי בורא עולם - הרי ש"כמים הפנים אל הפנים" וכביכול כן לב הבורא עולם אליו. הוא לרגע לא נמצא לבד, הוא תמיד נאהב ונחשק!!!

חברים יקרים!!

עשו לא דאג מכך שלא קיבל את ברכתו, אלא מכך שיעקב קיבל ברכה טובה ממנו. אדם שבונה את עולם הערכים וההישגים שלו לפי הזולת הוא אדם צר עין. לצרות עין יש הרבה הופעות, יש צרות עין אקטיבית שבה האדם מזיק לחברו בידיים, צרות עין פאסיבית, בה האדם לא נוהג כבוד בחברו, לא מפרגן לחברו וכדו' ויש צרות עין שנובעת מרצון להיות ייחודי. גם אם ניצלנו מצרות עין אקטיבית עדין חובתנו להתבונן אם אין בנו צרות עין שפחות נראית לעין. לצר עין תמיד נדמה שחברו לקח את מה שמגיע לו משום שהוא לא מחובר לעצמו ולשורש נשמתו, אילו האדם היה מעריך את עצמו מצד נשמתו הטהורה, לעולם לא היה מרגיש צורך ללכת ולרעות בשדות זרים.

אדם בעל עין טובה הוא אדם שמחובר לנשמתו, הוא אדם ששמח עם מה שיש לו וכמו שאמר יעקב "יש לי כל". שנזכה לפתח את האהבה העצמית כדי לא להסתכל מה קורה אצל הזולת ונזכה לפתח את הקשר עם הזולת כדי להעניק ולתת מעולמנו העשיר!!!

שבת שלום!!

